

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет педагогічний

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«УКРАЇНСЬКА ЕТНОПЕДАГОГІКА ТА ЕТНОПСИХОЛОГІЯ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма “Соціальна педагогіка”
Спеціальність І 11- Дитячі та молодіжні служби
Галузь знань І – Охорона здоров’я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Українська етнопедагогіка та етнопсихологія
Викладач	Комар Ірина Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380975276171
Е-mail викладача	iryna.komar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Українська етнопедагогіка та етнопсихологія» є складовою підготовки фахівців у галузі соціальної роботи, зокрема передбачена для студентів освітньої програми Соціальна педагогіка. Вона спрямована на формування знань про традиційні форми виховання, навчання та соціалізації, що базуються на культурних, духовних та морально-етичних цінностях українського народу.

У межах курсу розглядаються наступні аспекти: основи етнопедагогіки: сутність, завдання, принципи та методи; етнопсихологічні особливості українського народу: менталітет, національний характер, традиції та цінності; українська народна педагогіка: роль сім'ї, громади, звичаїв, обрядів і фольклору у вихованні; вплив етнічних і культурних чинників на формування особистості; використання традиційних методів виховання в сучасній освіті.

Засвоєння дисципліни дає студентам змогу поглибити знання з історії та культури України, розвинути повагу до національних традицій та усвідомити важливість міжкультурної комунікації.

Ця дисципліна є актуальною для майбутніх педагогів, психологів, соціальних працівників та всіх, хто працює в освітньо-виховній сфері.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета - ознайомлення студентів із основними засадами української етнопедагогіки як першоджерела педагогічної науки; оволодіння студентами

знаннями, уміннями й навичками з народного виховного досвіду задля підвищення власного рівня духовності; професійно-педагогічна підготовка до діяльності у закладах шкільної та позашкільної освіти засобами української етнопедагогіки; сутність основних понять української етнопедагогіки; зміст, основні чинники та провідні принципи народного виховання; засоби, методи та основні форми народного виховання; сутність ідеалу національного виховання; особливості вікової періодизації та народної характеристики дітей; систему цінностей козацької духовності; зміст освіти, методи, форми організації навчання в народній дидактиці; філософські основи народного календаря.

Цілі - формування системи знань з етнопедагогіки в єдності із знаннями рідної мови, історії свого народу, його культури, етнографії, народознавства; формування умінь своєчасно актуалізувати етнопедагогічні знання та високопрофесійно їх використовувати в роботі школи; осмислення зв'язків загальнолюдських та національних цінностей; забезпечення умов для роботи по вивченню, узагальненню, систематизації й аналізу етнопедагогічного матеріалу.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського, демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК-5. Здатність планувати та управляти часом. ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. базових понять соціально-педагогічної діяльності. ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми у професійній діяльності ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

	ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
Спеціальні компетентності (СК)	СК-2.Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів. СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки дітям та молоді а також їх сім'ям із врахуванням індивідуальних потреб, вікових відмінностей, тендерних, етнічних та інших особливостей в тому числі на етапі раннього втручання. СК-12. Здатність ініціювати соціальні зміни, які сприяють адаптації та соціалізації дітей та молоді у сучасному суспільстві. СК-15. Здатність взаємодіяти з дітьми та молоддю, представниками різних професійних груп та громад. СК-20. Здатність до сприяння соціального захисту дітей, надання підтримки їх сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.
Програмні результати навчання (РН)	РН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. РН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. РН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки. РН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання, в тому числі на етапі раннього втручання. РН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	231 Соціальна робота	1	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		Кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1. Українська етнопедагогіка як сукупність педагогічних знань і виховного досвіду народу. Етнічні основи українського народу.		2	2 4
Тема 2. Напрями виховання в народній педагогіці, їх зміст та завдання.		2	6
Тема 3. Українська етнопедагогіка про вчителя. Професіограма сучасного вчителя української національної школи			2 4
Тема 4. Українська сім'я і українська народна обрядовість, їх роль у вихованні.		2	4
Тема 5. Українське народне дитинознавство. Формування особистості дитини засобами етнопедагогіки.			2 6
Тема 6. Українська народна дидактика. Народні знання в українській етнопедагогіці.			2 4
Тема 7. Українська козацька педагогіка та практика побудови й реалізації національної ідеї.		2	6
Тема 8. Педагогіка народного календаря. Українські народні свята та обряди.			2 4
Тема 9. Етнопсихологія як соціально-психологічна наука. Методологія і методи етнічної психології		2	2 6
Тема 10. Психологія етнічних груп. Поняття національного характеру. Етнопсихологічні особливості українського характеру			2 6
Тема 11. Механізми міжгрупового сприймання в міжетнічних відносинах. Етнічні конфлікти.		2	2 4
Тема 12. Етнопсихологічні проблеми дослідження особистості. Психологічні проблеми адаптації до нового культурного середовища.			2 6

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни передбачає комплексний підхід до вимірювання знань,
------------------	---

оцінювання навчальної дисципліни	умінь і навичок студентів. Вона включає в себе різні компоненти оцінювання, які дозволяють визначити рівень засвоєння матеріалу і сформованість компетенцій. Система складається з таких елементів: Поточне оцінювання – 1) модульні завдання (перевірка знань на окремих етапах вивчення курсу); 2) практичні завдання (оцінювання виконання практичних та семінарських робіт); 3) домашні завдання (контроль за самостійною підготовкою студента); 4) тестування: оперативна перевірка теоретичних знань. Рейтингове оцінювання – студенти накопичують бали протягом семестру за виконання різних завдань. Кінцева оцінка розраховується на основі підсумку цих балів.
Вимоги до письмових робіт	Критерії оцінювання: якість виконання завдань, своєчасність здачі роботи, глибина розуміння матеріалу. Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань і завдань.
Семінарські заняття	Критерії оцінювання: якість виконання завдань, своєчасність здачі роботи, глибина розуміння матеріалу, креативність або вміння застосувати знання на практиці.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання не менше 50 % завдань курсу
Підсумковий контроль	Залік

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: -Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про запобігання академічному плагіату у Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності
--------------------------	--

	Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-прозапобігання-плагіату/
Відвідування (пропуски) занять	Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентує «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Карпатського національного університету імені Василя Стефаника - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/

8. Рекомендована література

1. Березюк О.С. Етнопедагогіка: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 172 с. 2. Ващенко Г. Виховний ідеал : підручник для педагогів, вихователів, молоді і батьків. Полтава. 1994. 208 с. 3. Воропай О. Звичай нашого народу. Київ. 1991. 902 с. 4. Джонсон, Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Переклад з англійської В. Хомика. К. : Академія, 2013. 288 с. 5. Євтух В.Б., Марушкевич А.А., Дем'яненко Н.М., Чепак В.В. Етнопедагогіка. Ч. І: Навч. пос. Київ: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2003. 149 с. 6. Ковбас Б. Родинна педагогіка : у 3 т. Івано-Франківськ. 2006. 7. Кузьмінський А. І. Педагогіка родинного виховання: Навч. посібн / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання, 2006. 324 с. 8. Лозко Г. С. Українське народознавство / Г. С. Лозко. 3-е вид. Харків: Видавництво „Див”, 2005. 472 с. 9. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія. Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2002. – 144 с. 10. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка : навч. посіб. Суми: «Університетська книга», 2005. 174 с. 11. Пономаренко, Т. Л. Етнопедагогіка: навчально-методичний посібник для студентів / Т. Л. Пономаренко, Цимбал Л.М. Миколаїв : Вид-во

ПСІ КСУ, 2004. 98 с.

- 12.Ржепецький, Л. А. Етнопсихологія українського народу. Короткий курс лекцій, семінарських, практичних та індивідуальних занять [Текст] : навчально-методичний посібник для викладачів і студентів / Л. А. Ржепецький. - Миколаїв : Світ Плюс, 2005. 20 с.
- 13.Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. Київ :Видавництво ім. О. Теліги, 2003. 328с.
- 14.Сявавко Є. І. Українська етнопедагогіка. Львів, 2002.
- 15.Українська родина: Родинний і громадський побут / [упорядник Лідія Орел]. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2000. 424 с.
- 16.Українське народознавство : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 570 с.
- 17.Юда Л.А. Практикум з етнопедагогіки: Навчально-методичний посібник для студентів / Л.А. Юда. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2012. 272 с.
- 18.Яблонко, В. Я. Етнопсихологія. Курс лекцій [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Я. Яблонко, Гетманцева Л.Л. - Миколаїв : Вид-во ПСІ КСУ, 2004. 157 с.
- 19.Янів В. Нариси до історії української етнопсихології [Текст] / Упоряд. М. Шафовал. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2006. - 341 с.
- 20.Янів В. Нариси з історії української етнопсихології. – К.: Знання, 2005.

Викладач _____ **Ірина КОМАР**, доцент
кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи